

Ziņojumi radiācijas drošības un kodoldrošības jomā

Publicēts: 01.10.2020.

Latvijas 2019.gada starptautisko novērtējumu ziņojumi

Valsts vides dienestā (VVD) 21.10.2019.-30.10.2019. norisinājās pirmais visaptverošais novērtējums Latvijā izveidotajai infrastruktūrai darbībām ar jonizējošā starojuma avotiem jeb [Integrated Regulatory Review Service \(IRRS\) misija](#). Novērtējumu nodrošināja Starptautiskā atomenerģijas aģentūra, piesaistot ekspertus no septiņām valstīm (Dienvīdāfrikas Republikas, Grieķijas, Gruzijas, Kanādas, Maurīcijas, Slovēnijas un Zviedrijas) un ekspertu grupas vadītāju no Igaunijas.

Tika izvērtēta darbinieku aizsardzība, iedzīvotāju aizsardzība pacientu aizsardzība medicīniskajā apstārošanā, kā arī vērtētas visas radiācijas drošības jomas valstī:

- darbības ar jonizējošajiem starojuma avotiem,
- radioaktīvo materiālu transportēšana,
- radiācijas objektu demontāža un likvidēšana,
- radioaktīvo atkritumu pārvaldība,
- gatavība un rīcība radiācijas avārijās.

Valsts vides dienesta Radiācijas drošības centrs (VVD RDC) 2018. un 2019.gadā veica apjomīgu radiācijas drošības infrastruktūras pašvērtējumu, vērtējot gan tiesību aktu prasības, gan uzraudzības procesu.

Novērtējuma laikā eksperti intervēja VVD RDC pārstāvjus, kā arī eksperti klātienē novēroja VVD RDC inspektoru darbu inspekciju laikā un atzina inspektoru augsto sagatavotības līmeni, kā arī pieejamos tehniskos līdzekļus (mēriekārtas). Ekspertu rekomendācijas un ieteikumi galvenokārt ir vērsti uz izmaiņām tiesību aktos attiecībā uz darbinieku aizsardzības optimizēšanu, radioaktīvo materiālu transportēšanu, gatavību un rīcību radiācijas avārijās un medicīnisko apstārošanu. Vienlaikus eksperti atzinīgi novērtēja VVD RDC izstrādātās vadlīnijas operatoriem, kuri veic darbības ar jonizējošā starojuma avotiem.

IRRS novērtējumu rezultātā saņemto rekomendāciju un ieteikumu ieviešanai VVD RDC ir sagatavots plāns tiesību aktu izmaiņu izstrādei, turpinās darbs pie VVD RDC kvalitātes vadības sistēmas uzlabošanas un sabiedrības izpratnes veicināšanas radiācijas drošības kultūras jautājumos.

Savukārt 03.12.2019.-10.12.2019. VVD RDC, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) un VSIA "Latvijas Vides ģeoloģijas un meteoroloģijas centra (LVĢMC) pārstāvji piedalījās radioaktīvo atkritumu pārvaldības politikas starptautiskajā novērtējumā jeb [ARTEMIS misijā \(Integrated Review Service for Radioactive Waste and Spent Fuel Management, Decommissioning and Remediation\)](#). Novērtējumu veica starptautiski eksperti no četrām valstīm (Dānijas, Portugāles, Kipras un Ungārijas).

Tika vērtētas šādas jomas:

- Valsts radioaktīvo atkritumu pārvaldības politika,
- Valsts radioaktīvo atkritumu pārvaldības stratēģija,
- Radioaktīvo atkritumu veidi un apjoms valstī,
- Radioaktīvo atkritumu pārvaldības koncepti, plāni un tehniskie risinājumi,

Radioaktīvo atkritumu pārvaldības drošības novērtējums,
Radioaktīvo atkritumu pārvaldības izmaksu novērtējums un finansēšanas mehānisms,
Cilvēkresursu attīstība radioaktīvo atkritumu pārvaldības jomā.

ARTEMIS novērtējumā pozitīvi novērtēta Latvijas īstenotā politika un tika atzīmēts, ka Latvija ir izveidojusi labu pamatu radioaktīvo atkritumu drošai un atbildīgai apsaimniekošanai. Novērtējuma rezultātā Latvija saņēma rekomendācijas un ieteikumus Radioaktīvo atkritumu pārvaldības programmas pilnveidošanai, kuri tiks ņemti vērā izstrādājot programmu nākošajam plānošanas periodam no 2021. līdz 2027. gadam. Rekomendācijas galvenokārt nosaka programmas pilnveidošanu attiecībā uz ilgtermiņa plāniem un mērķiem, pasākumiem programmas aktivitāšu kavēšanās novēršanai, radioaktīvo atkritumu pieņemšanas un ilgtermiņa glabāšanas prasību precizēšanai.

Minētos novērtējumus Eiropas Savienības dalībvalstis nodrošina reizi 10 gados. Latvijas progresu novērtējumu rezultātu ieviešanā Starptautiskās atomenerģijas aģentūras eksperti vērtēs tuvāko 4 – 5 gadu laikā.

IRRS novērtējuma ziņojums (angļu valodā) pieejams [šajā saitē](#).

ARTEMIS novērtējuma ziņojums (angļu valodā) pieejams [šajā saitē](#).

Ziņojumi Eiropas Komisijai

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija sadarbībā ar Valsts vides dienesta Radiācijas drošības centru reizi trijos gados sagatavo un iesniedz Eiropas Komisijai ziņojumus par šādu direktīvu prasību īstenošanu Latvijā:

Padomes 2011. gada 19. jūlija Direktīva 2011/70/EURATOM, līdz ar kuru izveidota Kopienas sistēma lietotās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu atbildīgai un drošai apsaimniekošanai

Ziņojums (2021.gads) pieejams [šajā saitē](#)

Padomes 2009. gada 25. jūnija Direktīva 2009/71/EURATOM, ar ko izveido Kopienas kodoliekārtu kodoldrošības pamatstruktūru

Ziņojums (2020.gads) pieejams [šajā saitē](#).

Ziņojumi Starptautiskajai atomenerģijas aģentūrai

Nacionālie ziņojumi par Konvencijas par kodoldrošību izpildi (*Convention on Nuclear Safety*)(Ministru kabineta 1995. gada 1. novembra rīkojums Nr. 619)

[For the 8th Review meeting of the Contracting Parties 2020](#)

[For the 7th Review meeting of the Contracting Parties 2017](#)

[For the 6th Review meeting of the Contracting Parties 2014](#)

[For the 5th Review meeting of the Contracting Parties 2011](#)

[For the 4th Review meeting of the Contracting Parties 2008](#)

[For the 3th Review meeting of the Contracting Parties 2005](#)

[For the 2th Review meeting of the Contracting Parties 2002](#)

For the 1th Review meeting of the Contracting Parties 1999

Nacionālie ziņojumi par Kopējā lietotās kodoldegvielas un radioaktīvo atkritumu drošas pārvaldības konvencijassaistību izpildi (*Joint Convention on the Safety of Spent Fuel Management and on the Safety of Radioactive Waste Management*) (Ministru kabineta 2000. gada 2. februāra rīkojums Nr. 50

 [For the 7th Review meeting of the Contracting Parties 2021](#)

[For the 6th Review meeting of the Contracting Parties 2018](#)

[For the 5rd Review meeting of the Contracting Parties 2015](#)

[For the 4th Review meeting of the Contracting Parties 2012](#)

[For the 3rd Review meeting of the Contracting Parties 2009](#)

[For the 2rd Review meeting of the Contracting Parties 2006](#)

For the 1th Review meeting of the Contracting Parties 2003

<https://www.vvd.gov.lv/lv/zinojumi-radiacijas-drosibas-un-kodoldrosibas-joma>